

בס"ד. שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול, ה'תש"כ.

בלתי מוגה

א. על הפסוקי "קומי אורי כי בא אורך", ידועה תורת הבעש"ט² — שנמסרה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ששמע מהבעש"ט בגן-עדן³ — שאמרה לנשיאי ישראל⁴:

אתם נשיאי ישראל, שמניחים ("איר לייגט אַוועק") את תורתכם ועבודתכם בשביל טובת הרבים — מה יהי' עמכם? הנה על זה נאמר "קומי אורי כי בא אורך", שיומשך לא רק האור הכללי אלא גם האור הפרטי.

ומובן, שאע"פ שתורה זו נאמרה לנשיאי ישראל, מ"מ, מזה שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר וחזר תורה זו בהתוועדות גדולה⁵, מוכח, שיש לזה שייכות לכל ישראל.

והענין בזה — שאצל כאו"א מישראל ישנו הציווי "הוכח תוכיח את עמיתך"⁶, שזהו בדוגמת העבודה דנשיאי ישראל.

ב. אך לכאורה אינו מובן:

כאשר יהודי מוכיח את חבירו, לא שייך לשאול "מה יהי' עמו" — כי גם כאשר מוכיח את חבירו הרי הוא בעצמו מקיים מצוה: "הוכח תוכיח את עמיתך".

ועד"ז בנוגע לנשיאי ישראל — שע"י התעסקותם בטובת הרבים הרי הם עצמם מקיימים מצוה:

נשיאות — הו"ע המלכות, שזוהי מצוה: "שום תשים עליך מלך"⁷, וכיון שמצוה זו אינה יכולה להתקיים אלא כאשר ישנו מי שמקבל על עצמו להיות מלך, נמצא, שע"י שהמלך מקבל על עצמו את המלוכה, הרי הוא משתתף וגורם קיום מצות מינוי מלך.

(4) ראה גם שיחת ח"י אלול תשי"ב ס"כ

ואילך (תו"מ ח"י ס"ע 170 ואילך).

(5) בשיחת ש"פ בראשית (בסעודה) תרצ"ז

ס"ב (סה"ש תרצ"ז ריש ע' 207).

(6) קדושים יט, יז.

(7) פ' שופטים יז, טו.

(1) ישע"י ס, א.

(2) ראה כתר שם טוב בהוספות ס"ג.

וש"נ.

(3) ראה גם שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול

תשי"ז בתחלתה (תו"מ ח"כ ע' 239). וש"נ.

וע"ד שמצינו בענין ברכת כהנים, שיש סברא⁸ שמצוה זו היא לא רק על הכהנים, אלא גם על הישראלים, דכיון שברכת כהנים אינה יכולה להתקיים אלא רק כאשר ישנם המתברכים, נמצא, שהמצוה שייכת גם אליהם.

ונוסף לכך ישנם גם מצוות המלך, ומה גם שע"ז שהמלך מקיים מצוות אלו, הרי הוא מוציא את כל ישראל ידי חובתן⁹.

כלומר: כל מצוה שיהודי מקיים פועלת גם בנוגע לכל ישראל, אם מצד ענין הערבות¹⁰, או מצד העובדה ש"כל העולם שקול"¹¹, ולכן הוספת "מצוה אחת" היא זכות לכל ישראל. אבל, ענין זה הוא באופן שהמצוה עצמה מתקיימת על ידו, ורק הפעולה שנעשית ע"י המצוה היא עבור כל ישראל; ואילו במצוות המלך שייכת גם המצוה עצמה לכל ישראל, שהרי כל אחד מישראל חייב לקיים כל תרי"ג מצוות, אלא שהמלך מוציא את כל ישראל ידי חובתן.

ועפ"ז אינו מובן: מהי השאלה "אתם נשיאי ישראל כו' מה יהי עמכם" — הרי בזה גופא מקיימים הם מצוה!?

ג. והביאור בזה:

בקיום המצוות יש ב' ענינים: (א) ע"י קיום המצוה ממלאים רצון העצמות, (ב) ע"י קיום המצוה ממשיכים המשכות והשפעות כו'.

ומובן, שאע"פ שהמשכות וההשפעות הם רק אורות וגילויים שאינם בערך לגבי הענין העיקרי שבמצוות שע"ז מקיימים רצון העצמות, מ"מ, רצון העצמות הוא שע"י המצוות יומשכו גם אורות וגילויים. וכיון שזהו רצון העצמות, הרי כאשר חסר ענין זה, אזי חסר מעיקר ענין המצוה¹².

וזהו הביאור בדברי הבעש"ט "אתם נשיאי ישראל, שמניחים את תורתכם ועבודתכם בשביל טובת הרבים, מה יהי עמכם" — כי, אע"פ שבכך מקיימים מצוה וממלאים את הרצון העצמי, מ"מ, בנוגע לענין האורות וגילויים (שגם זה רצון העצמות כנ"ל) הרי זה ענין של ירידה, כי:

(9) ראה תניא אגה"ק רסכ"ט. תו"א שמות נג, ג.

(10) ראה ספר הגלגולים פ"ד.

(11) קידושין מ, ריש ע"ב ובפרש"י. וראה רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(12) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 245.

(8) דעת החרדים (מ"ע כו' התלויות בפה כו' לקיימם בכל יום פ"ד אות יח). וראה הפלאה כתובות (כד, ב) ברש"י ד"ה דאיסור עשה (הובא בשע"ת או"ח סקכ"ח סק"ב). וראה גם לקו"ש ח"ז ע' 237 הערה 55. אג"ק חכ"ב ס"ע תס. וש"נ.

המלך — "משכמו ומעלה גבוה מכל העם"¹³.

ובפרט מצד הענין דהתנשאות עצמית, בח"י המלך המרומם לבדו מאז¹⁴, ועד"ז בנשיאי ישראל, דכיון "שאיין על גביו אלא הוי' אלקיו"¹⁵, הרי הוא חד ("איין זאך") עם הקב"ה, כך, שגם אצלו ישנו הענין דהתנשאות עצמית, שלכן צריכה להיות הנהגתו בהרחבה כו'. ולכן, כאשר המלך יורד אל העם, משכמו ולמטה — הרי זו ירידה גדולה.

ועל זה בא המענה: "קומי אורי כי בא אורך" — שיתוסף גם בהאורות והגילויים, וכהלשון בתורת הבעש"ט: לא רק באור הכללי, אלא גם באור הפרטי.

ועד"ז בכל אחד מישראל בפעולתו בענין "הוכח תוכיח את עמיתך":

אע"פ שזוהי מצוה, מ"מ, בענין הגילויים הרי זו ירידה, כי, גם אם בכללות נמצא חבירו במעמד ומצב נעלה יותר ממנו, הרי כיון שבפרט זה שצריך להוכיחו נמצא חבירו למטה ממנו, הנה בשעה שמוכיח את חבירו הרי זו ירידה עבורו.

ועז"נ "קומי אורי כי בא אורך" — שע"י ההתעסקות עם הזולת להוכיחו כו', יתוסף אצל המוכיח גם בענין האורות והגילויים.

ד. וזהו גם מה שמבואר בתו"א¹⁶ במעלת הצדקה, שע"ז "נעשה מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה":

כללות ההתעסקות בענין הצדקה, הן צדקה גשמית, והן צדקה רוחנית, הו"ע של ירידה בענין הגילויים, כאמור לעיל שגם אם בכללות נמצא המקבל במדריגה נעלית יותר מן הנותן, הנה בענין פרטי זה שמקבל בתורת צדקה הרי הוא למטה מן הנותן, ולכן, ההתעסקות ליתן לו צדקה הו"ע של ירידה בענין הגילויים.

ועל זה אומרים, שלא זו בלבד שלא יחסר אצלו בענין הגילויים, אלא אדרבה, שיתוסף אצלו גם בענין הגילויים, ולא רק הוספה סתם, אלא הוספה גדולה ביותר — אלף פעמים ככה.

14) נוסח ברכות ק"ש. וראה תניא אגה"ק ס"ו. ובכ"מ.

15) הוריות י"ד, א (במשנה). וש"נ.

16) בראשית א, ב.

13) שמואל א ט, ב. וראה אוה"ת וירא (כרך ד) תשסד, ב. שה"ש (כרך ב) ע' תיד ואלך. ועוד.

ולהעיר, שהלשון "אלף פעמים" אינו בדרך גוזמא, אלא הכוונה היא אכן לאלף פעמים ככה — כמובן מהמבואר בלקו"ת לג"פ¹⁷ שמביא על זה מארז"ל¹⁸ "אלף בני אדם נכנסין למקרא יוצא מהן מאה למשנה, מאה למשנה יוצאין מהן עשרה לתלמוד, עשרה לתלמוד יוצא מהם אחד להוראה" (היינו שתמיד נשאר חלק עשירי), שמזה מובן שהמספר אלף הוא בדיוק.

ה. ובפרטיות יותר:

בחינת אלף — היא בחי' החכמה (כמבואר שם), ובענין העולמות הו"ע עולם האצילות, שלמעלה מהשתלשלות, שהרי התחלת ההשתלשלות היא מבחי' הבינה.

וכאשר ישנה העבודה ד"הוכח תוכיח את עמיתך", "אפילו מאה פעמים"¹⁹, שמספר מאה הוא בבינה²⁰, והיינו, שמצד עבודתו מגיע רק בבחי' ההשתלשלות — אזי נותנים לו מלמעלה בחי' אלף, שלמעלה מהשתלשלות.

ועד"ז בענין הנשיאות והמלוכה — שדוקא ע"י הירידה להיות נשיא ומלך מגיעים לבחי' החכמה, כידוע בענין אבא יסד ברתא²¹, שע"י המלכות (ברתא) נעשה גילוי החכמה (אבא), שבכללות הוא בחי' שלמעלה מהשתלשלות, ובפרט ע"פ המבואר במק"א²² בענין אל"ף ד"אחד" שאל"ף הוא בחי' הכתר.

ונקודת הענין — שכדי לבוא לתכלית העילוי הרי זה ע"י הירידה דוקא. וזהו תכלית המכוון — להמשיך העליון ביותר בהתחתון ביותר. ומרומז גם בלשון "אלף פעמים ככה": "ככה" — היא מדריגה תחתונה, כמבואר שם ההפרש בין "זה" ל"כה" ו"ככה". ודוקא ע"י הירידה לבחי' "ככה", שלמטה לא רק מ"זה", אלא גם מ"כה" — באים לבחי' "אלף".

וזהו גם הענין ד"יוצא מהם אחד להוראה": ענין ההוראה הוא בעולם המעשה דוקא, וכמארז"ל²³ "אין למדין הלכה לא מפי למוד כו' עד שיאמרו לו הלכה למעשה". ולאידך גיסא, הנה דוקא הלכה למעשה

21) זח"ג רמח, א. רנו, סע"ב. רנח, א. ועוד.

22) ראה אמ"ב פתח השער ספ"א. וראה גם תר"מ סה"מ כסלו ע' יד.

23) ב"ב קל, ב.

17) בראשית ג, א ואילך. ולאח"ז באוה"ת בראשית (כרך ו) תתרכו, ב ואילך.

18) ויק"ר רפ"ב. קה"ר פ"ז, כח.

19) ב"מ לא, א.

20) ראה אוה"ת תולדות קלט, א.

מגעת בבחי' נעלית ביותר, כמבואר בארוכה בהמשך יו"ט של ר"ה תרס"ו²⁴ במעלת ההלכה, שנמשכת (לא משם אלקים, ואפילו לא "אלו ואלו דברי) אלקים חיים"²⁵, בחי' הבינה, אלא) משם הוי' דוקא, כמ"ש²⁶ "והוי' עמו", ודרשו חז"ל²⁷ ש"הלכה כמותו".

וזהו גם סיום הפסוק "וכבוד הוי' עליך זרח" — שבזה מתבאר גודל העילוי ד"קומי אורי גו", שבאים לבחי' הוי'.

ו. וזהו גם כללות ענין התגלות הנשיאים²⁸ וגילוי המשיח:

בביאת המשיח נאמר²⁹ "היום אם בקולו תשמעו", ולכן יצטרכו לפעול הענין ד"בקולו תשמעו" אצל כל אחד מישראל, אפילו אצל יהודי שנמצא בשפלה המצב ביותר, וכידוע³⁰ שזוהי מעלת הגאולה העתידה על הגאולות שלפנ"ז, שבהם לא נגאלו כל בני", ואילו בגאולה העתידה יצאו כל בני" מהגלות, כך, שיהי' הענין ד"בקולו תשמעו" אצל כל אחד מישראל. ומובן, שכדי לפעול הענין ד"בקולו תשמעו" אצל מי שנמצא בשפל המצב ביותר, יש צורך בירידה גדולה ביותר.

ולאידך גיסא — הרי גילוי המשיח הוא תכלית העילוי, וכידוע³¹ שמשיח יהי' לא רק רב, אלא גם מלך²⁸.

ז. אך עדיין צריך להבין:

מהו טעם הדבר שגודל העילוי בענין האורות והגילויים בא ע"י הירידה דוקא, דלכאורה, איזה מקום יש בשכל על זה, שלא זו בלבד שע"י גודל הירידה לא יגרע מאומה, ולא זו בלבד שע"י יתוסף יותר, אלא עוד זאת, שתהי' הוספה שבאין ערוך!?

— הקב"ה הוא אמנם כל יכול, ולא שייך לשאול קושיות; אבל אעפ"כ, הרי כל ענין ניתן גם בהבנה והשגה.

ובהקדמה, שמצינו ענין זה בשיעור תניא דח"י אלול — כפי שסידר כ"ק מו"ח אדמו"ר חלוקת השיעורים בדיוק — הן בהשיעור דח"י אלול בשנה פשוטה, והן בהשיעור דח"י אלול בשנה מעוברת.

(29) תהלים צה, ז. וראה סנהדרין צח, א.

(30) ראה לקו"ש ח"א בתחלתו. וש"נ.

וראה גם תו"מ חכ"ז ע' 492. וש"נ.

(31) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך

פ"ג (דרמ"צ קי, ב ואילך). ובכ"מ.

(24) ד"ה כל השונה הלכות (ע' תכו

ואילך).

(25) עירובין יג, ב. וש"נ.

(26) שמואל-א טז, יח.

(27) סנהדרין צג, ב.

(28) חסר קצת (הנו"ל).

ח. בשיעור דח"י אלול לשנה פשוטה³² איתא:

"שמעתי ממורי ע"ה ע"פ³³ ואנכי עפר ואפר שאמר אברהם אבינו ע"ה על הארת נשמתו המאירה בגופו מאור חסד עליון והיא מדתו מדת אהבה רבה שהי' אוהב את הקב"ה אהבה גדולה ועליונה .. וסד"א שבחי' חסד ואהבה שלמעלה בספירות העליונות היא מעין וסוג מהות מדת אהבה רבה של א"א ע"ה, רק שהיא גדולה ונפלאה ממנה .. אבל מ"מ סד"א שמדותי' הן מעין וסוג מדות העליונות, ולז"א ואנכי עפר ואפר, דכמו שהאפר .. אין לו דמיון וערך אל מהות העץ הגדול .. קודם שנשרף (אף ש"עיקרו הי' מיסוד העפר .. והכל שב אל העפר שהוא האפר הנשאר כו"י) .. כך עד"מ אין דמיון וערך מהות אור האהבה המאיר בו אל מהות אור אהבה וחסד עליון שבאצילות אלא כערך ודמיון מהות העפר שנעשה אפר אל מהותו ואיכותו כשהי' עץ נחמד למראה וטוב למאכל עד"מ ויותר מזה כו"י."

וכמבואר גם בענין אברהם אברהם פסיק טעמא בגווייהו³⁴, שאברהם שלמטה אינו בערך כלל לאברהם שלמעלה. וכל זה אפילו בנוגע לבחינתו של אברהם למטה כפי שהוא מצד עצמו, ועאכו"כ בשעה שהתפלל על אנשי סדום, שגם בהיותו למטה היתה זו ירידה לגביו, הרי בודאי שאינו אלא בבחי' עפר ואפר.

ואעפ"כ, איתא בספר הבהיר³⁵ "אמרה מדת החסד לפני הקב"ה רבש"ע מימי היות אברהם בארץ לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי שהי' אברהם עומד ומשמש במקומי", היינו, שבהיותו למטה החליף את מדת החסד דאצילות,

וכידוע פתגם רבינו³⁶ שמדת החסד דאצילות אמרה זאת מתוך קנאה באברהם, ומזה מוכח שאברהם הי' במדרגה נעלית יותר מחסד דאצילות, שהרי ענין הקנאה הוא במעלה שחסרה אצלו.

והיכן נעשית מעלה זו בעבודתו של אברהם? — לא בהיותו באצילות, אלא דוקא כשירד למטה ונעשה בבחי' עפר ואפר.

וענין זה מודגש יותר אצל משה רבינו:

(35) סקצ"א (זח"א בהשמטות רסד, ריש ע"ב) — הובא ונת' בפרדס שכ"ב פ"ד.

(36) ראה סה"ש תרח"ץ ריש ע' 252. ע' 255. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שכא.

(32) אגה"ק סט"ו (קכא, סע"א ואילך).

(33) וירא יח, כז.

(34) זח"ג קלח, רע"א (אד"ר). וראה סה"מ

תש"ט ע' 152 הערה 15. וש"נ.

משה משה לא פסיק טעמא בגווייהו³⁴, שבהיותו למטה הי' כמו למעלה³⁷.

וזוהי כללות מעלת התורה (ובפרט פנימיות התורה) שניתנה על ידו — שלא זו בלבד שע"י הירידה למטה ניתוסף איזו מעלה (כמו באברהם), אבל בכללות נשארתי הירידה למטה, אלא פעולת התורה היא — לבטל את ה"פסיק טעמא", כך, שלמטה הרי זה ממש כמו למעלה, ואדרבה, באופן נעלה יותר, שהרי דוקא למטה קיבל משה את התורה. וזה גם כללות הענין דח"י אלול, התגלות הבעש"ט והתגלות תורת החסידות, שענינה הוא לפעול הענין ד"מחצתי ואני ארפא"³⁸, שע"י המחיצה עצמה באים לתוספת עילוי.

ט. ובשיעור דח"י אלול לשנה מעוברת³⁹ (שבה צריכה להיות הוספה כדי להשוות שנת הלבנה עם שנת החמה⁴⁰) איתא: "כ"ז הוא בנפש השכלית התחתונה שבאדם הבאה מקליפת נוגה, אך באמת לאמיתו בנפש העליונה האלקית שהיא חלק אלקה ממעל כל המדות וכו'", ומתחיל לבאר ענין המדות דנפש האלקית. ולכאורה אינו מובן:

כיון שהעיקר היא נפש האלקית — למה מקדים לבאר באריכות גדולה ענין המדות בנפש השכלית, ואח"כ מסיים בקצרה בנוגע לנפש האלקית?

אך הענין הוא — שצריכה להיות הירידה במדות דנפש השכלית, ודוקא ע"ז באים לעילוי גדול יותר בהמדות דנפש האלקית (וע"ד האמור לעיל בענין הירידה דאברהם בבחי' עפר ואפר).

י. והביאור בזה:

מצד סדר השתלשלות — כל הענינים הם בערך; ודוקא כאשר ישנה ירידה למטה באופן שבאין ערוך, אזי מתגלה האין ערוך דהעצמות, שהתגלותו היא בהאין ערוך דיש הנברא.

ולכן, כאשר ישנה הירידה בגוף הגשמי, אזי מתגלה ענין נמנע הנמנעות שמצד העצמות, שהוא נושא הפכים⁴¹,

40 ראה רמב"ם הל' קידוה"ח פ"א ה"ב.

41 ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח.

הובא ונת' בס' החקירה להצ"צ לך, ב ואילך. ובכ"מ.

37 ראה לקו"ת נצבים מט, ב.

38 האזינו לב, לט. וראה קה"ר פ"א, ד

ג). המשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"ה

סה"מ תרל"ח ס"ע קנב).

39 אגה"ק שם (קכג, סע"א).

— ע"ד ש"מקום ארון אינו מן המדה"⁴², דאף שהוצרך להיות "אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי קומתו"⁴³, מדידה ע"פ תורה, מ"מ, במדידה גופא ה' הענין ד"אינו מן המדה", שזהו מצד נמנע הנמנעות —

ומצד זה נעשה היחוד של הקצה התחתון ביותר עם הקצה העליון ביותר.

*

יא. בין שבעת התורות שאמר מורנו הבעש"ט², ישנה גם התורה שנאמרה בהקהל (ובה היו נוכחים גם הנשים) — על הפסוק⁴⁴ "והי' כי תבוא אל הארץ"⁴⁵:

"והי' כי תבוא אל הארץ" — ארץ לשון רצון ומרוצה⁴⁶ — אזי צריכה להיות העבודה "וישבת בה" — להמשיך בהתיישבות, "ושמת בטנא" — להמשיך אורות בכלים, "והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך" — שכל מקום שאליו הולך יהודי, הרי זה בבחירת העצמות.

יב. והביאור בזה:

הפסוק "והי' כי תבוא אל הארץ וגו'" הוא בפרשת ביכורים, שצריכים להיות מן המובחר דוקא⁴⁷, ולא רק שהפירות עצמם צריכים להיות מובחרים, אלא גם המקומות שמהם מביאים את הפירות צריכים להיות מקומות המובחרים⁴⁷.

ומה גם שהיותם מובחרים אינו מצד הטבע, אלא מפני שארץ ישראל היא "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה גו'"⁴⁸.

ומזה מובן שענין הביכורים מורה על אורות בלתי מוגבלים.

ואעפ"כ נאמר "ושמת בטנא":

על הפסוק "ושמת בטנא", איתא בספרי "הביכורים טעונין כלי" — ענין הכלים.

וזזהו גם מ"ש בדגל מחנה אפרים⁴⁹ בשם הבעש"ט, ש"טנא ר"ת

46 ראה ב"ר פ"ה, ח ובמת"כ ומהרז"ו

שם. תו"א בראשית א, סע"ג.

47 ראה בכורים פ"א מ"ג. רמב"ם הל'

בכורים פ"ב ה"ג.

48 עקב יא, יב.

49 עה"פ (פרשתנו כח, ה) ברוך טנאך

(עה, ב).

42 יומא כא, סע"א. וש"נ.

43 תרומה כה, יו"ד.

44 ריש פרשתנו.

45 סה"ש תרצ"ז ע' 191 (נעתק ב"היום

יום" חי אלול). וראה גם שיחת ש"פ תבוא,

ח"י אלול תשי"ז ס"ב ואילך (תו"מ ח"כ ע'

240 ואילך).

טעמים נקודין אתוון⁵⁰ — שזהו ענין הכלים, כפי שרואים בשכל המלוּבש באותיות, שהאותיות הם כלים אל השכל, ועוד זאת, שלא די בהאותיות עצמם כדי לגלות את השכל, אלא יש צורך גם בנקודות, ובכדי לגלות גם את החיות של השכל, הרי זה ע"י הטעמים. ונמצא, ש"טנ"א" — טעמים נקודות ואותיות — הו"ע הכלים.

וזהו מ"ש בביכורים "ושמת בטנא" — שגם האורות הבלתי מוגבלים (ביכורים) צריך להמשיך בכלים (טנא).

ומסיים, "אשר יבחר ה' אלקיך" — בחירת העצמות:

אמיתית ענין הבחירה הוא רק בהעצמות. — באור, להיותו מוגדר בגדר האור, שחושך הוא מנגד אליו כו', אזי לא יכול להיות ענין הבחירה; ורק בהעצמות שבו היא שלילת כל התוארים, ישנו ענין הבחירה.

ומצד העצמות, שהוא נמנע הנמנעות, נמשך הכח להיות "ושמת בטנא", להמשיך את האורות הבלתי מוגבלים — בכלים.

יג. והנה, בכלים גופא יש שני אופנים:

(א) כלים של דיבור, וכפי שמסיים בדגל מחנה אפרים (בפירוש "ושמת בטנא" ש"טנא ר"ת טעמים נקודין אתוון") ש"הוא ע"ד אס⁵¹ שגורה תפלתי כפי", והרי ענין התפלה הוא בדיבור. ועפ"ז יובן גם מה שלא חשיב תגין, כי בתפלה לא נוגע ענין התגין, כמבואר במק"א⁵².

(ב) כלים של מעשה — לא רק מעשה זוטא, דעקימת שפתיו (שבהם נכללים כל שאר המוצאות⁵³) הוי מעשה⁵⁴, אלא גם מעשה כפשוטו, מעשה רבה, שדוקא עי"ז נעשה הבירור ד"רב תבואות ככח שור"⁵⁵.

והחילוק בין ב' אופנים אלו תלוי גם אם נמצאים במעמד ומצב ד"עושיין רצונו של מקום" אם לאו:

ענין התפלה (כלים של דיבור) — עיקרה הוא עבודה שבלב⁵⁶, והו"ע האהבה ד"בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"⁵⁷, והרי העבודה ד"בכל מאדך" הו"ע "עושיין רצונו של מקום"⁵⁸.

55) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האזינו עה,

50) מגלה עמוקות אופן נג.

51) ברכות לד, ב (במשנה).

56) ריש מס' תענית. רמב"ם ריש הל' תפלה.

52) ראה גם או"ת להה"מ ריש פרשתנו.

הובא בתו"מ סה"מ אלול ע' רעג.

57) ואתחנן ו, ה.

53) ראה ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות"

58) ראה ברכות לה, ב ובחדא"ג מהרש"א

לתניא פל"ז (ע' רל) הערה ד"ה וקיי"ל. וש"נ.

שם.

54) סנהדרין סה, א.

ובזמן שעושיין רצונו של מקום — מספיקה גם הירידה בדיבור, ואין צורך בהירידה במעשה, כיון ש"מלאכתן נעשית ע"י אחרים, שנאמר⁵⁹ ועמדו זרים ורעו צאנכם"⁶⁰. וע"ד שהי' בזמן שלמה, שניצוצות הקדושה נתבררו בדרך ממילא⁶¹.

אבל בזמן שאין עושיין רצונו של מקום — אזי צריכה להיות הירידה גם בענין המעשה, שזהו ענין הגלות ש"אחד מכם גולה לברברי' כו"⁶², והיינו, שלא זו בלבד שמלאכתם אינה נעשית ע"י הזרים, אלא אדרבה, שצריכים לעשות גם את מלאכתם של הזרים, שזהו"ע הגלות, התלבשות בבחי' תחתונה ביותר.

אמנם, אף שההתלבשות בכלים של מעשה היא ירידה גדולה יותר מאשר ההתלבשות בכלים של דיבור, מ"מ, ע"י הירידה במעשה דוקא מגיעים לעילוי גדול יותר מאשר ע"י הירידה בדיבור — ע"ד המבואר בהמשך תרס"⁶³ שדוקא ע"י מעשה המצוות מגיעים לעילוי גדול יותר מאשר ע"י לימוד התורה, כולל גם היגיעה בתורה, "דדחקין" למלה דחכמתא"⁶⁵.

(62) שהש"ר פ"ב, ח (ב).

(63) ע' עח ואילך.

(64) זח"א קל, ב.

(65) סיום ההתוועדות חסר (המו"ל).

(59) ישע"י סא, ה.

(60) ברכות שם.

(61) ראה תו"א בראשית ה, סע"ד ואילך.

לקו"ת במדבר ד, א. ובכ"מ.